

Katedra žurnalistiky, Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

TÉZY K ŠTÁTNEJ ZÁVEREČNEJ SKÚŠKE
V BAKALÁRSKOM STUPNI ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU ŽURNALISTIKA
Akademický rok 2021/2022

Obhajoba bakalárskej práce

Štátna skúška: Teória médií a dejiny žurnalistiky

Tvorba žurnalistických prejavov a celkov

Humanitný základ

Teória médií a dejiny žurnalistiky

1. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie z pohľadu médií (kniha, tlač, film, televízia, rozhlas a internet)
2. Sociocentrický a mediocentrický prístup v teórii médií. Štyri modely komunikácie – prenosový, propagačný, rituálový, príjmový.
3. Médiá, politika, ekonomika a spoločnosť. Vzájomný vzťah ako jeden zo základných etických problémov súčasných médií.
4. Masová spoločnosť a masová kultúra – frankfurtská a birminghamská škola a ich výskum.
5. Miesto žurnalistiky v informačnej spoločnosti – torontská škola a technologický determinizmus.
6. Publikum médií a jeho typológia. Zmeny publika na pozadí vývoja médií (fragmentácia publika, individualizácia príjmu, interaktivita)
7. Typológia účinkov médií: základné druhy a kategórie účinkov; Propaganda a manipulácia
8. Počiatky žurnalistiky vo svete: od predchodcov, cez najstaršie týždenníky, najstaršie časopisy, až po prvé denníky.
9. Počiatky žurnalistiky na Slovensku: od predchodcov, cez najstaršie týždenníky, najstaršie časopisy, až po prvé denníky.
10. Vývoj vzťahu štát a tlač, resp. Médiá od najstarších cenzúrnych opatrení po slobodu tlače zakotvenú v ústavách.
11. Technické, ekonomické a spoločenské predpoklady na rozvoj periodickej tlače. Od šestákovskej tlače po tlač pre masy. Od mienkotvornej po senzáciovú tlač.
12. Technické predpoklady rozvoja masových médií – telegraf, telefón, rozhlas, televízia, internet.
13. Agentúrna žurnalistika a jej vývoj.
14. Vývoj obrazovej žurnalistiky a vznik fotoagentúr.
15. Vznik rozhlasového vysielania vo svete a v Československu
16. Vznik televízneho vysielania vo svete a v Československu
17. Odlišné koncepcie rozhlasového a televízneho vysielania a jeho regulácie v USA a v Európe.)
18. Vývoj médií v druhej polovici 20. a začiatkom 21. storočia (dátová žurnalistika, dezinformácie, onlinové médiá)
19. Legislatívne východiská mediálneho systému v SR po roku 1989 – zákon o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve, zákon o RVR, zákon o RTVS, zákon o TASR, zákon o reklame, autorské právo a jeho ochrana, ochrana osobnosti

Literatúra

BREČKA, S.: Médiá v Slovenskej republike . Trnava : UCM, 2002.

BYSTRICKÝ, V. – ROGULOVÁ, J.: Storočie propagandy, Slovensko v osidlach ideológií. Bratislava: AEPRESS, 2005.

DUCHKOWITSCH, W. – SERAFÍNOVÁ, D. – VATRÁL, J.: Dejiny slovenského novinárstva. Ružomberok: FF KU, 2007.

- HALLIN, D. – MANCINI, P.: Systémy médií v postmoderním světě. Praha : Portál, 2008.
- ŁOWIECKI, M. – ZASEPA, T.: Moc a nemoc médií. Bratislava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, VEDA, 2003.
- JENČA, I.: Rozhlasové vysielanie na Slovensku. Trnava : 2009.
- JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B.: Média a spoločnosť. Praha : Portál, 2003.
- JIRÁK, J. – BURTON, G.: Úvod so štúdia médií. Brno : Barristal & Principal studio, 2003.
- KUNCZIK, M.: Základy masovej komunikácie. Praha : Karolinum, 1995.
- McNAIR, B.: Sociológia žurnalistiky . Praha : Portál, 2004.
- McQUAIL, D.: Úvod do teórie masovej komunikácie . Praha : Portál, Praha, 1999.
- MEYROWITZ, J.: Všude a nikde: Vliv elektronických médií na sociální chování . Praha : Karolinum, 2006.
- MISTRÍKOVÁ, Z. a kol.: Vývoj súkromného rozhlasového a televízneho vysielania na Slovensku (1990 – 1999). Bratislava : Asociácia nezávislých rozhlasových a televíznych staníc Slovenska, 2000.
- OSTATNÍKOVÁ, M.: Negatívne vplyvy masmédií: Manipulácia verejnej mienky . Trnava : UCM, 2002.
- PRAVDOVÁ, H.: Determinanty kreovania mediálnej kultúry. Trnava : UCM, 2009.
- PROKOP, Dieter: Boj o médiá . Praha : Karolinum 2001.
- REIFOVÁ, I. a kol.: Slovník mediální komunikace . Praha : Portál 2004.
- REMIŠOVÁ, A.: Etika médií. Bratislava : Arkus, 2010.
- SERAFÍNOVÁ, D. – VATRÁL, J.: Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky. Ružomberok : FFKU, 2005.
- SERAFÍNOVÁ, D. – VOJTEK, J.: Náčrt dejín svetovej žurnalistiky. Ružomberok : FF KU, 2005.
- VOJTEK, J.: Úvod do organizácie redakčnej práce a redigovania . Bratislava : Univerzita Komenského 2000.
- VOJTEK, J., JENČA, I., HOLEŠTIK, P., VIŠŇOVSKÝ, J.: Dejiny svetových novinárstiev (anglického a amerického) . Trnava : FMK UCM 2010.
- Zákon 308/2000 o vysielaní a retransmisii.
- ZASEPA, T. – OLEKŠÁK, P. – GAZDA, I.: Etika v žurnalistike. Ružomberok : Katolícka univerzita, 2009.

Tvorba žurnalistických prejavov a celkov

1. Jazykový systém. Vymedzenie jednotlivých jazykových rovín a vzťahy medzi nimi. Využitie jazykovedných poznatkov v tvorbe novinárskeho prejavu.
2. Kategória slovného druhu, jej dynamika, posun medzi slovnými druhmi. Podoba titulku zo slovnodruhového hľadiska.
3. Gramatické kategórie substantív, adjektív a sloviess. Súčasné pohyby v ohýbaní slov. Neurčité slovesné tvary a ich miesto v novinárskom prejave. Špecifiká pravopisu (malé a veľké písmená, písanie tvrdého y).
4. Syntaktické jednotky a vzťahy. Príznačkové a defektné syntaktické konštrukcie. Žurnalista a príznačková a defektná syntaktická konštrukcia. Problematika slovosledu.
5. Lexikálna zásoba, jej členenie na štylistickej a časovej osi. Štandardné, subštandardné a slangové slová. Slovo a pomenovanie, lexikálny význam slova a jeho druhy. Tvorenie slov a preberanie slov, dynamika obidvoch procesov. Špecifiká žurnalistickej lexiky.
6. Štýl, sloh, slohový postup, slohový útvar, žáner, štýléma. Vzťah štylistiky k ostatným jazykovým rovínám. Interakčná štylistika vs. tradičný štylistický prístup.
7. Žánrotvorné princípy. Štruktúra žánru, žánrotvorné kritériá, žánrový vzorec.
8. Vývin žánrov. Žánrotvorné procesy, žánrové varianty, žánrové paradoxy.

9. Spravodajské žánre v periodickej tlači. Druhy správ. Lexika, syntax, kompozícia spravodajských žánrov.
10. Publicistika racionálneho typu v periodickej tlači. Základná charakteristika a typické žánre.
11. Publicistika emocionálneho typu v periodickej tlači. Základná charakteristika a typické žánre.
12. Rozhlasové žánre: spravodajské, analytické, beletrizované, zábavné
13. Televízne žánre: spravodajské, analytické, beletrizované, synkretické, hybridné
14. Onlinové žánre a elektronický štýl.
15. Riadenie redakčnej práce: Organizácia práce, redakční funkcionári, plánovací proces v médiách, rozhodovací proces v médiách.
16. Riadenie redakčnej práce: Ľudské zdroje, komunikácia, motivácia.
17. Tvorivý proces v médiách. Fázy tvorivého procesu v tlači, rozhlase a televízii, pracovné techniky, cesta žurnalistického prejavu v redakcii.

Literatúra

- BREČKA, S. – HRADISKÁ, E. – VYBÍRAL, Z.: Psychológia médií. Bratislava : Eurokódex 2009.
- BURNS, L. S.: Žurnalistika. Praktická príručka pro novináře. Praha : Portál 2004.
- DOLNÍK, J.: Lexikológia. Bratislava : Univerzita Komenského 2003.
- FINDRA, J.: Štylistika slovenčiny. Martin : Osveta 2004.
- FOLLRICHOVÁ, M.: Novinárska publicistika emocionálneho typu. Bratislava : FF UK 2012.
- JENČA, I.: Úvod do teórie žánrov. Trnava : FMK UCM 2014.
- JENČA, I.: Rozhlasové spravodajstvo. Bratislava : X ART 2004.
- JENČA, I.: Rozhlasová tvorba. Trnava : FMK UCM 2013.
- JENČA, I. a kol.: Metodiky novinárskej tvorby. Trnava : FMK UCM 2009.
- LABÍK, Ľ.: Strihová skladba v spravodajských a publicistických televíznych žánroch. Bratislava : FTF VŠMU 2012.
- MISTRÍK, J.: Štylistika. 3. vyd. Bratislava : SPN 1997.
- MLACEK, J.: Sedemkrát o štýle a štylistike. Ružomberok : KU 2007.
- ONDRUŠ, Š. – SABOL, J.: Úvod do štúdia jazykov. Bratislava : SPN 1981.
- OSVALDOVÁ, B. – HALADA J. a kol.: Encyklopedie praktické žurnalistiky. Praha : Libri 1999.
- ORAVEC, J. – BAJZÍKOVÁ, E.: Súčasný slovenský jazyk. Syntax. Bratislava : SPN 1982.
- ORAVEC, J. – BAJZÍKOVÁ, E.: Súčasný slovenský jazyk. Morfológia. Bratislava : SPN 1984.
- REPKOVÁ, T.: Ako robiť profesionálne noviny. Bratislava : OSF, Logos 2004.
- RONČÁKOVÁ, T.: Žurnalistické žánre. Ružomberok : Verbum, 2011.
- RUSNÁK, J.: Textúry elektronických médií. Vývoj a súčasný stav. Prešov : FF PU 2009.
- RUSS-MOHL, S. – BAKIČOVÁ, H.: Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha : Grada Publishing 2007.
- SABOL, J. – BÓNOVÁ, I. – SOKOLOVÁ, M.: Kultúra hovoreného prejavu. Prešov : FF PU 2006.
- SLANČOVÁ, D.: Praktická štylistika. Prešov : FF UPJŠ 1994.
- TUŠER, A.: Ako sa robia noviny. Bratislava : SOFA 1999.
- TUŠER, A.: Praktikum mediálnej tvorby. Bratislava : Eurokódex 2010.

Humanitný základ

1. Politický systém; štát a jeho funkcie; formy štátu a vlády; deľba moci
2. Demokracia a jej formy; vládne systémy v demokracii; demokracia bez hodnôt; súčasné volebné systémy; volebný systém v SR.
3. Politické ideológie; ľudské práva; princípy politickej morálky z pohľadu sociálneho učenia Cirkvi.
4. Davový človek a masová kultúra; politická reklama a politická kampaň.
5. Politické strany a stranícke systémy.
6. Politická manipulácia; politická korektnosť; problematika tzv. verejnej mienky.
7. Podstata medzinárodných vzťahov (MV); základné teórie MV; konflikt a kooperácia v MV; geopolitické aspekty v MV.
8. Historická schéma svetového systému: charakteristika troch hlavných období MV; I. a II. svetová vojna.
9. Studená vojna a bipolárny svet; rozpad svetovej socialistickej sústavy; globalizácia a cesta k postmodernému usporiadaniu.
10. Slovensko v 1. polovici 20. storočia: Rozpad Rakúsko-Uhorska a vznik 1. ČSR; Mníchovská dohoda; Viedenská arbitráž; ČSR a autonómia; vojnová SR; Košický vládný program a tzv. ľudová demokracia.
11. Slovensko v 2. polovici 20. storočia: komunistická diktatúra; tzv. pražská jar a československá federácia 1968; normalizácia; prestavba a erózia reálneho socializmu; november 1989; vznik SR v roku 1993.
12. Vývoj v SR po roku 1993.
13. Cirkvi v Československu a na Slovensku v 20. a 21. storočí.

LITERATÚRA

- ADAMOVIČ, K. – KRÍŽOVSKÝ, L.: Politologie. Praha : CODEX, 1997.
- BREČKA, S. – HRADISKÁ, E. – VYBÍRAL, Z.: Psychológia médií. Bratislava : Eurokódex 2009.
- BREČKA, S.: Od tamtamov po internet. Bratislava : Eurokódex 2009.
- BUJNOVÁ, H. – GABAĽ, A.: Metamorfózy moderných dejín. Nitra : Enigma, 2005.
- ČAPLOVIČ, D. a kol.: Dejiny Slovenska. Bratislava : AEP, 2000.
- DAHL, R.: O demokracii. Praha : Portál, 2001.
- HEYWOOD, A.: Politické ideologie. Praha : Victoria Publishing, 1994.
- CHALUPA, V.: Základy politologie. Brno : Atlantis, 1991.
- IŠTOK, R.: Politická geografia a geopolitika. Prešov : PU FHaPV, 2004.
- JÁN PAVOL II.: Apoštolská konštitúcia Universi dominici gregis. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/?cid=1117284170>
- JÁN PAVOL II.: Apoštolská konštitúcia Pastor bonus. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/?cid=1117279058>
- JIRÁK, J., Köpplová, B.: Média a společnost. Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace. Praha: Portál, 2003
- JOHNSON, P.: Dějiny dvacátého století. Praha : Rozmluvy, 1991.
- KREJČÍ, O.: Mezinárodní politika. Praha : Victoria Publishing, 2007.
- KRIEGER, J. (ed.): Oxfordský slovník světové politiky. Praha : Ottovo nakladatelství, 2000.
- LEHMANN, K.: Politika a morálka. Košice : Verbum, 1994.

LIPTÁK, Ľ.: Slovensko v 20. storočí. Bratislava: Kalligram, 2011.

LONDÁK, M. – JAKSICOVÁ, V. (eds.): Dejiny Slovenska. Dátumy, udalosti, osobnosti. Bratislava: Slovart, 2007.

MCQUAIL, D.: Úvod do teórie masovej komunikácie. Praha: Portál, 2009

MILLER, D. (ed.): Blackwellova encyklopédia politického myslenia. Brno : Barrister & Principal, 2003.

PÁPEŽSKÁ RADA PRE SPRAVODLIVOSŤ A POKOJ: Kompendium sociálnej náuky cirkvi. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008.

ŘÍCHOVÁ, B.: Úvod do súčasnej politológie. Praha: Portál, 2012.

SUTOR, B.: Politická etika. Trnava : Dobrá kniha, 1999.

State of Vatican City and Holy See – General Information. Dostupné na internete:
http://www.vatican.va/news_services/press/documentazione/documents/sp_ss_scv/informazione_generale/sp_ss_scv_info---generale_en.html#Piantina%20della%20Citt%C3%A0%20del%20Vaticano

ŠKVARNA, D. a kol.: Lexikón slovenských dejín. Bratislava : SPN, 1999.

VESELÝ, Z.: Dějiny mezinárodních vťahů. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007.